

Tyckt och tryckt

”Rikedomen är enorm”

Katrine Marçal skrev för några år sedan ett bidrag till en antologi utgiven av Svenska Bibelsällskapet med anledning av dess 200-årsjubileum, *Boken om oss alla. Tretton röster om Bibeln*.¹ Hon ombads liksom flera andra kända författare, journalister och kulturarbetare att skriva något om vilken roll Bibeln spelar för henne. Det gjorde hon i ett bidrag med rubriken ”Rikedomen är enorm”.

”*Barnens bibel* hette den, min första kontakt med Bibelns berättelser, och var med de mått man hade i denna ålder en ofantligt tjock bok. Flera centimeter. Och inte nog med det. Den var full med dramatik, våld, äventyr, främmande länder, öknar och män i klänning. Den inkluderade allt från en talande orm, en jätte som dog av en slangbella till en man som levde i 969 år. Vad mer kan man efterfråga?

I alla fall i lågstadieåldern.

Samtidigt visste jag att dessa historier var annorlunda.”

Hon berättar att hon som barn var högst medveten om religionens allvar, inte minst genom vad den berättade om mörkret och ondskan, ”vilket är något som barn tenderar att fascineras av”.

I söndagsskolan fick hon höra berättelserna som hon redan kunde, liksom i skolan, där hon och klasskamraterna hade att illustrera bibelhistorierna. Som vuxen och skrivande människa har hon framför allt förhållit sig till Bibelns liknelser, karaktärer och narrativ. ”Kain som mördar Abel. ... Kungar som tillsätts, fältslag som vinnas, templet som förstörs. Bibeln söker den moraliska, andliga eller psykologiska sanningen i det inträffade.”

Hon menar att det som underhöll henne som barn är något som hon återvänder till som vuxen. Bibeln ger en inblick i en svunnen tid men ger oss möjlighet att reflektera över våra egna upplevelser. ”Och den handlar onekligen om nästan allt som är viktigt: Gud, familj, samhälle, livets sorger, glädjeämnen och i slutändan meningen med det hela.”

Bibeln innehåller texter av olika slag, skrivna av många olika författare, på olika språk, på olika platser och under en tid överstigande tusen år. ”Ändå är det sammanhängande i så förvånansvärt hög grad. Ändå kan det enskilda bara förstås i relation till helheten.”

Det finns de som behöver finna en ursäkt för att inte läsa Bibeln. Men Katrine Marçal

skriver: "Jag har alltid haft svårt att förstå dem som säger 'Bibeln är en saga' med en fnysning. En anklagelse som används för att tala om att man inte behöver läsa boken. Ett bevis för dess irrelevans.

Men varför då?

Ja, Bibeln är full av berättelser och liknelser. Men om det var något som Jesus använde för att berätta för oss om Gud så var det liknelser, eller ja, sagor."

Hon fortsätter: "våra hjärnor tycks ha en unik förmåga att förstå vad vi upplever genom historier. Vi berättar historier och lyssnar till historier hela dagarna. När vi återberättar vår dag för vännerna likaväl som när vi försöker göra oss hörda på morgonmötet." Både journalister och politiker letar efter berättelsen och förväntas kommunicera i berättelser för att öka förståelsen och göra budskapet levande.

"Människans sökande efter mening har alltid fått sitt utlopp i att vi berättar och lyssnar till historier. Drama, prosa, skönlitteratur, poesi och dans" m m. "Berättelsen som format ger mening åt tillvaron och bekräftar på något grundläggande plan för oss att universum och tillvaron följer en egen underliggande berättelse. Att den därför inte är tom, slumpmässig eller bara något som finns, utan pulserande av mening. Även om vi inte alltid förstår den."

Även Bibelns berättelser antyder att tillvaron bär på ett grundmönster av mål och syfte. Men inte nog med det, skriver Katrine Marçal: "Bibelns berättelser hjälper oss att möta Gud i våra egna liv." och hon citerar Paulus i 2 Tim. 3:16 och talar om att "Guds andetag är Bibelns källa" och att "varje bok i skriften är inspirerad av Gud". Så måste den läsas, som ett verk av Gud så-

väl som av människors hand med de varierande röster och uttrycksätt.

Bibelns "historier öppnar dörren till stora delar av vår historia, vår kultur och vårt litterära arv. Att få följa berättelser om människor som lär sig saker om Gud och om livet, som säger något till mig, tusentals år därifrån, är något fantastiskt." Vem kan säga emot? "Bibeln blir en påminnelse om att Gud alltid är här."

Katrine Marçal berättar att för henne "är de bibelhistorier som har påverkat henne mest de som på olika sätt har synliggjort" hennes eget beteende för henne. "Och sällan på ett fördelaktigt sätt." När vi hör eller läser en bibeltext kan vi rätt vad det är drabbas av insikten: "Hjälp! Jag gör ju sådär!" Det behöver inte vara en angenäm insikt men följs ofta av försök till korrigering och förbättring – kanske med viss framgång. Men, anmärker författarinnan: "Ibland inte alls. Men Bibelns berättelser blir i alla fall verktyg för att kunna se våra brister tydligare."

Det kan vi se till och med av Bibelns egna berättelser: "Det var inte förrän Gamla testamentets kung David fick höra sitt eget beteende återberättat för sig av profeten Natan, som en berättelse om en annan man, som han förstod att det var fel att döda Uria och gifta sig med Batseba." Exemplet kan tyckas övertydligt men är det inte så det är? "Vem är inte blind för sina egna fel? Det hela illustrerar hur berättelser får oss att tänka nytt om oss själva, genom att tvinga oss bortom oss själva med sina narrativ och sina världar."

En del människor finner Bibeln dömande och full av pepinnar. Inte så Katrine Marçal: "Jag uppfattar det sällan som om

Bibelns historier försöker tala om för mig vad jag ska tycka. Snarare tvingar de mig att fundera över vad jag verkligen tycker.”

Katrine Marçal menar att Bibeln ska vara praktisk eller ”till nytta” som Paulus skriver. ”Den ska vara något som används, inte bara till att pressa växter. Bibeln berättar att vi kan lära känna Guds vilja, få våra synder förlättna, motstå frestelser, genomgå svårigheter, tjäna troget och uppnå evigt liv. Du kan övervinna ditt förflutna, segra över synden och bli den du var menad att bli!”

Hon citerar Paulus: ”Varje bok i skriften är inspirerad av Gud och till nytta när man undervisar, vederlägger, vägleder och fostrar till ett rättfärdigt liv, så att den som tillhör Gud blir fri från sina brister och rustad för alla slags goda gärningar” (2 Tim. 3:16–17, B 2000). Hon avslutar:

”Bibeln fostrar till ett rättfärdigt liv, alltså inte för sakens skull. Utan för att vi ska bli ’rustade för alla slags goda gärningar’. Bibeln förbereder oss för livet. Så att vi kan göra något med det.”

Till slut kan hon inte dölja sin stora förtjusning över Bibelns underbara berättelse utan utbrister:

”Och dessutom, ja, det är en fruktansvärt bra historia!”

Katrine Marçal vittnar inte om Jesus som Frälsaren men hon vittnar om att Bibeln är en märkvärdig bok, full av sanning och berättelser som hjälper att se det vi är blinda för och att höra det vi är döva för. Bibeln stimulerar, provocerar och utmanar oss att tänka efter, reflektera, ja begrunda vårt liv, våra val och ställningstaganden. Den talar

sanning om oss människor och vår belägenhet. Katrine Marçal uppfattar inte Bibeln som i första hand dömande. Men den avslöjar våra brister och vår synd, som vi ofta är blinda för.

Bibeln är angelägen läsning men inte bara för att den visar oss sanningen om människan utan också för att den pekar på en utväg. Redan i Gamla testamentet talas förhoppningsfullt om Sonen, Messias, Rädaren. Och i Nya testamentet presenteras Jesus från Nasaret som denne av Herren själv utlovade Son och Messias. Och han har enligt sin lärjunge och apostel Johannes betonat just att Gud inte har ”sant sin Son till världen för att döma världen, utan för att världen ska bli frälst genom honom” (Joh. 3:17). Det är enligt samme Johannes en frukt av Guds kärlek: ”Så älskade Gud världen att han utgav sin enfödde Son, för att var och en som tror på honom inte ska gå förlorad utan ha evigt liv” (Joh. 3:16).

Inte minst det är en sanning som vi har svårt att se, svårt att ta in, svårt att tro. Vi behöver få våra ögon öppnade för att få syn på Frälsaren. Det är något som Bibeln kan göra för oss – ge oss livet, det eviga livet i stället för en evig död och ett evigt mörker. Måne Katrine Marçal har blivit varse även det när hon läst Bibeln?

Redaktören

1. Katrine Marçal, ”Rikedomen är enorm” ur Erik Aurelius och Mikael Winninge (red.), *Boken om oss alla*. Tretton röster om Bibeln, Bibelsällskapets förlag, Uppsala 2015, s. 47–52. Katrine Marçal, född Kielos, är författare och skribent. Hon är gift och bosatt i London och skriver för *Dagens Nyheter*.